

မြန်မာ့တပ်မတော်၏ စီးပွားရေးအကျိုးစီးပွားများ

မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ သီးသန့်လွတ်လပ်သော နိုင်ငံတကာ အချက်အလက်ရှာဖွေရေး မစ်ရှင်

ပဓာန အကျဉ်းချုပ် နှင့် အဓိကအကြံပြုချက်များ

၁။ မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ သီးသန့်လွတ်လပ်သော နိုင်ငံတကာ အချက်အလက်ရှာဖွေရေးမစ်ရှင် (ယခုမှစ၍ "မစ်ရှင်") မှ လူ့အခွင့်အရေးကောင်စီ၏ (၃၉)ကြိမ်မြောက် အစည်းအဝေးပွဲသို့ ထုတ်ပြန်ခဲ့သော အစီရင်ခံစာများတွင် ကချင်၊ ရှမ်းနှင့် ရခိုင်ပြည်နယ်တို့၌ လေးနက်သော လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများ တစ်သမတ်တည်း ကျူးလွန်ခဲ့ပုံများကိုသာမက၊ (၂၀၁၁)မှ (၂၀၁၈) ကာလအတွင်း အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှု ဥပဒေကို ဆိုးဆိုးရွားရွား ချိုးဖောက်မှုတို့ကိုလည်း အတည်ပြုခဲ့သည်။^၁ ဤချိုးဖောက်မှုအများစုသည် လူသားတစ်မျိုးနွယ်လုံးအပေါ် သက်ရောက်သည့် ရာဇဝတ်မှုများ အရာရောက်ပြီး၊ လူသတ်မှု၊ အကျဉ်းချမှု၊ အစပျောက်မှု၊ နှိပ်စက်ညှဉ်းပန်းမှု၊ မုဒိမ်းမှု၊ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာကျေးကျွန်ပြုမှု နှင့် တခြားလိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများ၊ လူမျိုးခြား၊ ဘာသာခြားများကို ခွဲခြားနှိမ်ချဆက်ဆံမှုနှင့် ကျေးကျွန်ပြုမှုတို့ပါဝင်သည်ဟု မစ်ရှင်က ကောက်ချက်ချခဲ့သည်။ ထို့အပြင် ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် လူသားတစ်မျိုးနွယ်လုံးအပေါ် သက်ရောက်သည့် ရာဇဝတ်မှုများဖြစ်သော လူ့အစုလိုက် အပြုလိုက်သတ်ဖြတ်မှုနှင့် ပြည်နှင့်ထုတ်မှုတို့၏ လက္ခဏာများလည်း တွေ့ရှိခဲ့သည်။ ချိုးဖောက်မှုများကို အဓိကကျူးလွန်ခဲ့သူမှာ မြန်မာ့လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များ၊ အထူးသဖြင့် တပ်မတော်ခေါ်စစ်တပ်ဖြစ်သည်။ မှတ်တမ်းတင်ခဲ့သော ချိုးဖောက်မှု အများစုသည် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဥပဒေလက်အောက်ရှိ အဆိုးရွားဆုံးသော ရာဇဝတ်မှုများ အရာရောက်သည်။ "ရခိုင်ပြည်နယ်၌ ဖြစ်ပွားခဲ့သောကိစ္စနှင့် ပတ်သက်၍ တပ်မတော်ကွပ်ကဲမှု အဆင့်ဆင့်ရှိ အကြီးတန်းအရာရှိများအား ဂျန်နီဆိုက် (ခေါ်) မျိုးဖြုတ်ခြင်းပြစ်မှုအတွက် အရည်အချင်းပြည့်ဝသော တရားခံရုံးတစ်ရုံးမှ စုံစမ်းစစ်ဆေးပြီး၊ တရားစွဲဆိုရန် အချက်အလက် လုံလုံလောက်လောက်ရှိသည်"^၂ ဟုလည်း မစ်ရှင်က ကောက်ချက်ချခဲ့သည်။

၂။ ပြစ်ဒဏ်ကင်းဝတ်ခြင်း ဓလေ့ထုံးစံသည် ပြည်တွင်းအဆင့်တွင် နေရာတကာ ပျံ့နှံ့လျက်ရှိကြောင်း မစ်ရှင်က တွေ့ရှိခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် တာဝန်ခံမှုရှိစေရန် နိုင်ငံတကာ အသိုက်အဝန်းက တွန်းအားပေးမှု

^၁ (၂၀၁၈)ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ (၁၂)ရက်နေ့ထုတ် သီးသန့်လွတ်လပ်သော နိုင်ငံတကာ အချက်အလက်ရှာဖွေရေး မစ်ရှင်၏ မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ အစီရင်ခံစာ A/HRC/39/64၊ နှင့် (၂၀၁၈)ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ (၁၇)ရက်နေ့ထုတ် မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ သီးသန့်လွတ်လပ်သော နိုင်ငံတကာ အချက်အလက်ရှာဖွေရေးမစ်ရှင်၏ အသေးစိတ် တွေ့ရှိချက်များ စာစောင် A/HRC/39/CRP.2။

^၂ A/HRC/39/64 ပါ စာပိုဒ် (၈၇)။

ရမည်ဟု ဆုံးဖြတ်ခဲ့ပြီး၊ ဤကဲ့သို့ တွန်းအားပေးနိုင်ရန် အတိအကျ အကြံပြုချက်များကို ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ဂျန်နီဆိုက် (ခေါ်) မျိုးဖြုတ်ခြင်းဖြစ်မှု၊ လူသားတမျိုးနွယ်လုံးအပေါ် သက်ရောက်သည့် ရာဇဝတ်မှုများနှင့် စစ်ရာဇဝတ်မှုများအတွက် စုံစမ်းစစ်ဆေးပြီး တရားစွဲဆိုရန် တပ်မတော်မှ ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီးတို့ကို မစ်ရှင်က အမည်တပ်ခဲ့သည်။ တွေ့ရှိချက်များ၏ လေးနက်ဆိုးရွားမှုတို့ကြောင့် မစ်ရှင်က အကြံပြုခဲ့သည်မှာ “မြန်မာနိုင်ငံတွင် လည်ပတ်နေသော သို့မဟုတ်၊ ကုန်သွယ် ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားလျက်ရှိသော သို့မဟုတ်၊ မြန်မာ့စီးပွားရေးအဖွဲ့အစည်းများ၌ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံနေသော စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ အားလုံးအနေနှင့်၊ မြန်မာ့ လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များ၊ အထူးသဖြင့် တပ်မတော်က မစ်ရှင် အကြံပြုထားသည့်အတိုင်း မပြုပြင်မပြောင်းလဲ မချင်း နှင့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲပြီးသည်အထိ၊ ၎င်းတို့နှင့် သို့မဟုတ်၊ လက်ခွဲလုပ်ငန်းများအပါအဝင်၊ ၎င်းက သို့မဟုတ် အဖွဲ့ဝင်ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးစီက ပိုင်ဆိုင်သော၊ ထိန်းချုပ်သော စီမံကိန်းများနှင့် စီးပွားရေးရာ၊ ဘဏ္ဍာရေးရာ အဆက်အသွယ် မပြုလုပ်ရန်ပင်”^၃ ဖြစ်သည်။ တရားဝင်စစ်တပ် အသုံးစရိတ်အပြင်၊ တခြား သမားရိုးကျ မဟုတ်သော ဝင်ငွေရင်းမြစ်များမှ ငွေကြေး ထုတ်ယူသုံးစွဲနေနိုင်သောကြောင့် တပ်မတော်က အရပ်ဘက် ကြီးကြပ်မှုမပါဘဲ လည်ပတ်နေနိုင်ခြင်းဖြစ်သည်။ မစ်ရှင်၏ (၂၀၁၈) အစီရင်ခံစာတွင် ပါဝင်သော ဤအကြံပြုချက်က တပ်မတော်ကို စီးပွားရေးအထီးကျန် ဖြစ်စေရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးဥပဒေနှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဥပဒေတို့ကို လက်ရှိဆက်လက် ကျူးလွန်နေသည့် အနာဂတ်တွင် ကျူးလွန်လာမည့် အခြေအနေများကို ဟန့်တားရန်နှင့်၊ အတိတ်က မစ်ရှင်၏ (၂၀၁၈) အစီရင်ခံစာတွင် ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း ကျူးလွန်ခဲ့သည့် ပြစ်မှုများအတွက် တာဝန်ခံမှု ရှိစေရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် လူ့အခွင့်အရေးကို လေးစားလိုက်နာခြင်း ရှိစေရန် တပ်မတော် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးက မရှိမဖြစ်လိုအပ်ပါသည်ဟု မစ်ရှင်၏ (၂၀၁၈) အစီရင်ခံစာက ရေးသားခဲ့သလို၊ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး ပေါ်ထွန်းလာစေရန် ထိုကဲ့သို့ အကြံပြုခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။

၃။ မစ်ရှင်က ဤမြန်မာ့တပ်မတော်၏ စီးပွားရေးအကျိုးစီးပွားများ အစီရင်ခံစာကို ထုတ်ပြန်ခြင်းမှာ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၊ ကုလသမဂ္ဂလုံခြုံရေးကောင်စီ၊ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၊ ဒေသခံနှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အစိုးရများကြား အဖွဲ့အစည်းများ၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများ၊ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ၊ နိုင်ငံတကာစီးပွားရေး အဖွဲ့အစည်းများ နှင့် ကုလသမဂ္ဂ နှင့် ၎င်း၏ ရန်ပုံငွေများ၊ အစီအစဉ်များ နှင့် အေဂျန်စီတို့က အထက်ပါ အကြံပြုချက်များကို အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် လွယ်ကူချောမွတ်စေရန်အတွက် ဖြစ်ပါသည်။

၄။ တပ်မတော်၏ အဆမတန်သော အာဏာက မြန်မာနိုင်ငံအနေနှင့် (၂၀၁၀) နိုဝင်ဘာလ နှင့် ဆက်လက် ၍ (၂၀၁၅) နိုဝင်ဘာလ ရွေးကောက်ပွဲတို့ နောက်ပိုင်းတွင် စစ်တပ်၏ တိုက်ရိုက်၊ အပြည့်အစုံ အာဏာပိုင် လက်အောက်မှ ကူးပြောင်းသည့် အစီအစဉ်ကို ထိခိုက်စေခဲ့သည်။ ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည် ဦးဆောင်သည့် အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်က (၂၀၁၅)ရွေးကောက်ပွဲတွင် အနိုင်ရရှိကာ၊ အရပ်ဘက် အစိုးရအဖြစ် (၂၀၁၆) မတ်လမှ စတင်တက်ရောက်ခဲ့သည်။ သို့သော်၊ (၂၀၀၈) ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေက ပြဌာန်းထားသည့်အတိုင်း၊

^၃ A/HRC/39/CRP.2 ပါ စာပိုဒ် (၁၇၀၈)၊ (၁၇၁၆) နှင့် (၁၇၁၇)။

တပ်မတော်သည် အရပ်ဘက်အစိုးရ၏ ကြီးကြပ်မှု သို့မဟုတ်၊ အာဏာလက်အောက်တွင် မရှိဘဲ ကိုယ်ပိုင် အုပ်ချုပ်ခွင့်ရှိသည့် အဖွဲ့အစည်း ဖြစ်သည်။ ၎င်းက ကာကွယ်ရေး၊ နယ်စပ်ရေးရာနှင့် ပြည်ထဲရေး စသည့် ဝန်ကြီးဌာန (၃) မျိုးကို ထိန်းချုပ်နိုင်ပြီး၊ ယင်းဌာနတို့၏ ဝန်ကြီးချုပ်များသည် ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ်မှ ရွေးချယ်ထားသော တာဝန်ထမ်းဆောင်လျက်ရှိသည့် စစ်တပ်အရာရှိများလည်း ဖြစ်ကြသည်။^၄ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ ပြင်ဆင်ရေးအားလုံးကို ပိတ်ဆို့နိုင်သည့် အာဏာဖြစ်သော ဥပဒေပြုရေးဆိုင်ရာ နေရာ (၂၅) ရာခိုင်နှုန်းကို တပ်မတော်က ဆက်လက် နေရာယူထားသည်။^၅

၅။ တပ်မတော်၏ စီးပွားရေးအကျိုးစီးပွားများကြောင့် ၎င်း၏ လုပ်ရပ်များကို အကောင်အထည်ဖော် နိုင်ခြင်းဖြစ်သည်။ မစ်ရှင်က စီးပွားရေးအကျိုးစီးပွားရေးရာ ကဏ္ဍ (၅)ရပ်ကို စုံစမ်းစစ်ဆေးခဲ့သည်။

(က) တပ်မတော်၏ အဓိက စီးပွားရေးလုပ်ငန်းစုများဖြစ်သော ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ စီးပွားရေးဦးပိုင် လီမိတက် (MEHL) နှင့် မြန်မာ့စီးပွားရေးကော်ပိုရေးရှင်း (MEC)၊ ၎င်းတို့ ပိုင်သော သို့မဟုတ် ထိန်းချုပ်ထားသော လက်ခွဲလုပ်ငန်းများ၊ နိုင်ငံတော်ပိုင်လုပ်ငန်းများတွင် ပါဝင်သော တပ်မတော်၏ကဏ္ဍ နှင့် “ခရိုနီကုမ္ပဏီများ”ဟု ခေါ်ကြသော ပြည်တွင်း ပုဂ္ဂလိကစီးပွားရေးလုပ်ငန်းအုပ်စုနှင့် တပ်မတော်တို့ အနီးကပ် ချိတ်ဆက်နေမှု၊

(ခ) မြန်မာနိုင်ငံမြောက်ပိုင်းရှိ ကချင်နှင့် ရှမ်းပြည်နယ်တို့၌ ဆက်လက်ဖြစ်ပွားနေသော လက်နက်ကိုင် တိုက်ပွဲ နှင့် ပတ်သက်သည့် တပ်မတော်၏ စီးပွားရေးအကျိုးစီးပွားများ၊

(ဂ) (၂၀၁၇) သြဂုတ်လတွင် စတင်ခဲ့သည့် ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းရှိ ရိုဟင်ဂျာတို့အပေါ် စစ်တပ်၏ “ရှင်းလင်းစစ်ဆင်ရေးများ”ကို ထောက်ပံ့သည့် တပ်မတော်က တောင်းဆိုသော အလှူငွေများကို ပေးအပ် ခဲ့သော ကုမ္ပဏီများ၊ အဖွဲ့အစည်းများ နှင့် ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်း၌ အခြေခံအဆောက်အအုံနှင့် ဖွံ့ဖြိုးမှု ဆိုင်ရာလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်နေသော စီးပွားရေးအဖွဲ့များ၊

(ဃ) တပ်မတော်၏ ဖက်စပ်လုပ်ငန်းများအပါအဝင် ၎င်းနှင့် တခြား စီးပွားဖြစ်လုပ်ငန်း အဆက်အသွယ် ရှိသော ပြည်ပကုမ္ပဏီများ၊

(င) (၂၀၁၆) အောက်တိုဘာလမှစ၍ တပ်မတော်အား လက်နက်များနှင့် သက်ဆိုင်ရာ ပစ္စည်းကိရိယာ များ ရောင်းချလျက်ရှိသော ကုမ္ပဏီများနှင့် နိုင်ငံများ စသည်တို့ ဖြစ်သည်။

၆။ လက်ရှိအစီရင်ခံစာတွင် တပ်မတော်နှင့် ၎င်း၏ ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီးများအား စီးပွားရေးအကျိုးဆောင် ဖြည့်ဆည်းပေးနေသည့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ၊ လူပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် တိုင်းပြည်အားလုံး ပြည့်ပြည့်စုံစုံပါသည့် စာရင်းကို မဖော်ပြပေးထားပါ။ ဤကဲ့သို့ ဆောင်ရွက်ရန် မစ်ရှင်တွင် ရှိသော အချိန်နှင့် စွမ်းအားအလျောက်

^၄ (၂၀၀၈)ခုနှစ် ပြည်ထောင်စု သမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊ ပုဒ်မ (၂၃၂) (ခ)(၂)၊ (၂၃၂) (ည)(၂)။

^၅ (၂၀၀၈)ခုနှစ် ပြည်ထောင်စု သမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊ ပုဒ်မ (၁၀၉) (ခ)၊ (၄၃၆)။

မဖြစ်နိုင်ခဲ့ပါ။ သို့ပေမဲ့ လက်ရှိအစီရင်ခံစာက ဤကိစ္စအတွက် ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်နှင့် အခြေခံအုတ်မြစ်ကို ထူထောင်ပေးထားသည်။ ထိုအုတ်မြစ်အပေါ်တွင် တခြားစုံစမ်းစစ်ဆေးသူများနှင့် သုတေသီတို့က ဆက်လက်၍ တည်ထောင်နိုင်သည်။ အောက်ပါဖော်ပြထားသော တွေ့ရှိချက်များကို ဤအစီရင်ခံစာ၏ ပူးတွဲ စာရွက်စာတမ်းတွင်ပါသော အချက်အလက်များက ပံ့ပိုးထားသည်။ စုံစမ်းစစ်ဆေးချက်များအပေါ် မူတည်၍ ယုတ္တိရှိသော စံချိန်အပေါ် အခြေခံကာ၊ မစ်ရှင်က အောက်ပါအတိုင်း ကောက်ချက်ချလိုက်သည်။

(က) တပ်မတော်၏ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းစု နှစ်စုဖြစ်သော မြန်မာနိုင်ငံ စီးပွားရေးဦးပိုင် လီမိတက် (MEHL) နှင့် မြန်မာ့စီးပွားရေးကော်ပိုရေးရှင်း (MEC) တို့ကို အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးဥပဒေ နှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှုဥပဒေတို့အား ဆိုးရွားစွာ ချိုးဖောက်ခဲ့သော တပ်မတော် ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင် နှင့် ဒုတိယ တပ်မတော်ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ် ဒုတိယဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး စိုးဝင်းတို့ အပါအဝင်၊ တပ်မတော် ထိပ်သီး ခေါင်းဆောင်များက ပိုင်ဆိုင်ကာ၊ ဩဇာရှိရှိ ထိန်းချုပ်ထားသည်။ MEHL နှင့် MEC တို့က ပိုင်ဆိုင်သော စီးပွားရေးကဏ္ဍအမျိုးပေါင်းစုံ၊ ဆောက်လုပ်ရေး နှင့် ကျောက်မျက်ထုတ်ယူရေးကအစ ကုန်ထုတ်လုပ်ငန်း၊ အာမခံလုပ်ငန်း၊ ခရီးသွား လုပ်ငန်းနှင့် ဘဏ်လုပ်ငန်းစသည့် ကဏ္ဍတို့မှ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းပေါင်း (၁၀၆)ခု ကိုလည်းကောင်း၊ ကော်ပိုရေးရှင်း ဖွဲ့စည်းပုံမှတစ်ဆင့် MEHL၊ MEC တို့နှင့် အနီးကပ် ဆက်စပ်မှုရှိသော နောက်ထပ် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းပေါင်း (၂၇) ခုတို့ကို လည်းကောင်း မစ်ရှင်က ဖော်ထုတ်နိုင်ခဲ့သည်။ ထိုစစ်တပ်လုပ်ငန်းတို့မှ ရရှိသော ဝင်ငွေက အရပ်ဘက် အစိုးရ၏ ကြီးကြပ်မှုမှ လွတ်လပ်သော တပ်မတော်၏ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်အာဏာကို ပိုမို ခိုင်မြဲစေသည်။ ထို့အပြင် ၎င်းတို့က အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာလူ့အခွင့်အရေး ဥပဒေ နှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှု ဥပဒေတို့ကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ချိုးဖောက်လျက်ရှိသော တပ်မတော်၏ စစ်ဆင်ရေးများအတွက် ငွေရေးကြေးရေး ထောက်ပံ့ပေးလျက်ရှိသည်။

“ခရိုနီကုမ္ပဏီများ”ဟု လူသိများသော မြန်မာ့ပုဂ္ဂလိက ကုမ္ပဏီများ၊ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းစုများနှင့် တပ်မတော်၊ ၎င်း၏ လုပ်ငန်းစုများဖြစ်သော MEHL၊ MEC စသည်တို့ကြားတွင် ခိုင်မြဲသော စီးပွားရေးရာနှင့် မိသားစုရေးရာ ချိတ်ဆက်မှုများရှိသည်။

(ခ) သတ္တုတွင်း၊ မှော်တွင်းဒေသများ၊ အထူးသဖြင့် ကချင်ပြည်နယ်တွင်၊ ချွေးတပ်ဆွဲခြင်းနှင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်ခြင်းတို့ အပါအဝင်၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးဥပဒေ နှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှုဥပဒေ ချိုးဖောက်ချက်တို့ကို တပ်မတော်က ၎င်းတို့၏ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းနှင့် ပတ်သက်၍ ကျူးလွန်ခဲ့သည်။ ကချင်နှင့် ရှမ်းပြည်နယ်တို့၌ MEHL ၊ MEC နှင့် အမည်ဖော်ထားသော ၎င်းတို့၏ လက်ခွဲလုပ်ငန်းစဉ် (၂၃)ခုတို့က ကျောက်စိမ်းနှင့် ပတ္တမြားတူးဖော်ခွင့်လိုင်စင် အမြောက်အမြားကို ကိုင်ရှိထားကြသည်။

(ဂ) (၂၀၁၇) ဩဂုတ်လတွင် စတင်ခဲ့သည့် ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းရှိ ရိုဟင်ဂျာတို့အပေါ် စစ်တပ်၏ “ရှင်းလင်းစစ်ဆင်ရေးများ”ကို ထောက်ပံ့ရန်၊ (၂၀၁၇) စက်တင်ဘာလတွင် တပ်မတော် ထိပ်သီး ခေါင်းဆောင်များက အလှူငွေများကို တောင်းခံခဲ့ရာ၊ ကုမ္ပဏီ အဖွဲ့အစည်းပေါင်း အနည်းဆုံး (၄၅)ဖွဲ့က အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၆.၁၅) သန်းတန် ငွေကြေးများကို တပ်မတော်အား ပေးအပ်ခဲ့သည်။ ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းတွင် ရိုဟင်ဂျာတို့ ဇာတိခံခဲ့ကြောင်း သက်သေခံလက္ခဏာတို့ ပျောက်ပျက်စေရန်၊ သူတို့ဇာတိမြေနှင့် အသိုင်းအဝိုင်းတို့ဆီ ပြန်မလာနိုင်စေရန်၊ ထိုဒေသကို ပုံစံအသစ်ဖော်ရန် ရည်မှန်းသော တပ်မတော်၏ ဆန္ဒအား ဖြည့်ဆည်းပေးသည့်အနေနှင့်၊ တပ်မတော်နှင့် ခိုင်ခိုင်မြဲမြဲအဆက်အသွယ်ရှိသည့် ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများက ၎င်းဒေသတွင် ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းများကို ဆောက်လုပ်နေကြောင်းလည်း မစ်ရှင်ကတွေ့ရှိခဲ့သည်။ ရခိုင်ပြည်နယ်အတွင်း လူသားချင်းစာနာမှု အကူအညီထောက်ပံ့ရေး၊ ပြန်လည်နေရာချထားရေး၊ ဖွံ့ဖြိုးရေး စီမံကိန်း (UEHRD)မှ ကြီးကြပ်ပြီး အကောင်အထည်ဖော်နေသော ၎င်းစီမံကိန်းများက စစ်ရာဇဝတ်မှုများ၊ လူသားတမျိုးနွယ်လုံးအပေါ် သက်ရောက်သည့် ရာဇဝတ်မှုများနှင့် မျိုးဖြုတ်ခြင်းလုပ်ရပ်တို့၏ ရလဒ်ကို တောင့်တင်းခိုင်မာစေသည်။^၆ အထက်ပါ တွေ့ရှိချက်များအပေါ်မူတည်၍ မစ်ရှင်က ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများကို အမည်တပ်နိုင်ခဲ့သည်။ ထိုကုမ္ပဏီတို့၏ အရာရှိများက လူသားတမျိုးနွယ်လုံးအပေါ် သက်ရောက်သည့် ရာဇဝတ်မှုများ ဖြစ်သော အခြားလူမဆန်သည့် လုပ်ရပ်များနှင့် လူမျိုးခြား၊ ဘာသာခြားများကို ခွဲခြားနှိမ်ချဆက်ဆံမှုတို့ အပါအဝင်၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေလက်အောက်ရှိ ရာဇဝတ်မှုများ ကျူးလွန်မှုသို့ သိသိသာသာနှင့် တိုက်ရိုက်အလှူငွေ ပေးအပ်ခဲ့နိုင်သောကြောင့်၊ ၎င်းပုဂ္ဂိုလ်များအား ရာဇဝတ်မှုအတွက် စုံစမ်းစစ်ဆေးရန် လိုအပ်သည်။

(ဃ) တပ်မတော်၏ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများနှင့် ပြည်ပကုမ္ပဏီပေါင်း (၁၄)ခုက ဖက်စပ်လုပ်ငန်းများရှိပြီး၊ နောက်ထပ် ပြည်ပကုမ္ပဏီပေါင်း အနည်းဆုံး (၄၄)ခုက တခြားသော စီးပွားရေးဆက်ဆံမှုများ ရှိကြသည်။ ထိုဖက်စပ်လုပ်ငန်းများနှင့် စီးပွားရေးဆက်ဆံမှုများမှတစ်ဆင့်၊ တပ်မတော်နှင့် ၎င်း၏ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းစုများ ဖြစ်သော MEHLI MEC တို့နှင့် ပတ်သက်သည့် ပြည်ပစီးပွားရေးလုပ်ငန်းအားလုံးက အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးဥပဒေနှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဥပဒေတို့အား ချိုးဖောက်မှုတို့အပေါ် ပံ့ပိုးဖြည့်ဆည်း ပေးသူ၊ သို့မဟုတ် ထိုပြစ်မှုတို့နှင့် ဆက်နွယ်သူအဖြစ် အသတ်မှတ်ခံရနိုင်ချေများသည်ဟု မစ်ရှင်က တွေ့ရှိခဲ့သည်။ အနည်းဆုံးအနေနှင့် ထိုပြည်ပကုမ္ပဏီများက တပ်မတော်အား ငွေရေးကြေးရေး ထောက်ပံ့ ပေးရာ ရောက်သည်။

(င) တပ်မတော်၏ ဆိုးရွားသော လူ့အခွင့်အရေးမှတ်တမ်းကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် အများသိဖြစ်ပြီး နောက်ပိုင်းအချိန်ဖြစ်သော၊ (၂၀၁၆)မှစ၍၊ (၇)နိုင်ငံမှ ပြည်ပကုမ္ပဏီပေါင်း အနည်းဆုံး (၁၄)ခုက တပ်မတော်

^၆ (၂၀၁၇) နွေဦးထုတ်၊ စတိတ်ခရိုမီးဂျာနယ်၊ အတွဲ (၆)၊ အမှတ် (၁)ပါ ဂျန်နီဖာ ဘာလင့်၊ ခရစ်စရန် လက်စ်လက် နှင့် ကိတ်မက်ခ်ဒေါ်နယ် တို့၏ "ပဋိပက္ခအပြီး ပြန်လည်တည်ထောင်ရေး၊ အာဏာရှိသူများ၏ ပြစ်မှုများနှင့် ပြောင်းလဲမှုကာလတွင် လိုအပ်သော တရားမျှတမှု၊ စာမျက်နှာ (၄) မှ (၁၂)အထိ။ ဆက်လက်၍၊ (၂၀၁၇) နယူးယောက်၊ ဗာဆိုထုတ်၊ လိုဗင်ဆတိုင်း၊ အေ ဧါ "ကပ်ဆိုးမှ သတ်ဖြတ်မှုကိုလုပ်ဆောင်နေခြင်း" ကိုလည်းကြည့်ရှုပါ။

အား လက်နက်များနှင့် သက်ဆိုင်ရာ ပစ္စည်းကိရိယာများ ပေးပို့ခဲ့သည်။ ထို့ပြင်၊ ၎င်းအဖွဲ့အစည်းများက ထုတ်ပေးလျက်ရှိသော လက်နက်နှင့် သက်ဆိုင်ရာ ပစ္စည်းကိရိယာ အများစုကို တပ်မတော်က အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးဥပဒေ နှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့သားချင်းစာနာထောက်ထားမှု ဥပဒေတို့အား ဆိုးရွားစွာ ချိုးဖောက်ရာတွင် အသုံးပြုနေကြောင်း လူသိရှင်ကြား မှတ်တမ်းများက ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ဖော်ပြထားခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့်၊ ယင်းနိုင်ငံနှင့် ကုမ္ပဏီ အများစုက သူတို့၏ လက်နက်လွှဲပြောင်းပေးခြင်းကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ လူ့အခွင့်အရေး အခြေအနေအပေါ်တွင် တိုက်ရိုက်နှင့် ယုတ္တိရှိရှိ ခန့်မှန်းနိုင်သော သက်ရောက်မှုရှိကြောင်း သိပြီးသား၊ သို့မဟုတ် သိသင့်ပြီးသား ဖြစ်သည်။ မစ်ရှင်က ဖော်ထုတ်ခဲ့သော လက်နက်ပေးအပ်သူများအနက် ကုမ္ပဏီ (၁၂)ခုမှာ နိုင်ငံပိုင်လုပ်ငန်းများ ဖြစ်သည်။

(၂၀၁၆)မှစ၍၊ ပြည်ပပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီ(၇)ခုဆီမှ တပ်မတော်က အရပ်ဘက်သုံး၊ စစ်တပ်သုံး နှစ်မျိုးသုံးနိုင်သော (Dual-use) အချက်အလက်နှင့် ဆက်သွယ်ရေးနည်းပညာများအား ဝယ်ယူခဲ့ကြောင်း၊ သို့မဟုတ် ဝယ်ယူရန် ကြိုးစားနေကြောင်း ယုံကြည်ထိုက်သော အချက်အလက်များကိုလည်း မစ်ရှင်က ရရှိခဲ့သည်။ ဤနည်းပညာများတွင် ဆက်သွယ်ရေးဝန်ဆောင်မှုများ၊ စေ့စေ့စပ်စပ် ခြေရာခံစနစ်များ၊ လူမပါဘဲပျံသန်းနိုင်သောယာဉ်များ၊ အင်တာနက်နှင့် ဒေတာထုတ်လွှင့်နိုင်သော နည်းပညာများပါဝင်သည်။^၇ ဤရောင်းဝယ်မှုနှင့် ပတ်သက်၍ နောက်ဆုံး အခြေအနေကို မစ်ရှင်က မသိပါ။

၇။ ဤကဲ့သို့ သမားရိုးကျ မဟုတ်သော ဝင်ငွေအရင်းအမြစ်များနှင့် စီးပွားရေးအကျိုးစီးပွားများကို ဖယ်ရှားရန် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရက ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအား ပြင်ဆင်၍ အပါအဝင်၊ လိုအပ်သော ဥပဒေများနှင့် မူဝါဒများကို အတည်ပြုကာ၊ တပ်မတော်အား အရပ်ဘက် ထိန်းချုပ်မှုနှင့် ကြီးကြပ်မှုအောက်သို့ အပြည့်အစုံ ရောက်ရှိရန် စတင်လုပ်ဆောင်ရမည်။ ထိုသို့လုပ်ဆောင်ပြီးသည့် အချိန်အထိ၊ ကုလသမဂ္ဂ လုံခြုံရေးကောင်စီ၊ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၊ ဒေသခံနှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အစိုးရများကြား အဖွဲ့အစည်းများက တပ်မတော်ပိုင် ကုမ္ပဏီများအားလုံး၊ အထူးသဖြင့် MEHL၊ MEC၊ ၎င်းတို့၏ လက်ခွဲလုပ်ငန်းများအား ပစ်မှတ်ထားသည့် စီးပွားရေး အရေးယူပိတ်ဆို့မှုများကို ချမှတ်သင့်သည်။ ထိုသို့ ပိတ်ဆို့မှုများ ချမှတ်ရာတွင် လူ့အခွင့်အရေးကို လေးစားစွာ နှင့် အရပ်သားလူထု၏ လူမှုစီးပွားရေးအပေါ် ပိတ်ဆို့မှုများက မကောင်းကျိုး သက်ရောက်နိုင်မှု တို့ကို သေချာစဉ်းစားချင့်ချိန်ပြီး လုပ်ဆောင်သင့်သည်။ ၎င်းကို စောင့်ကြည့်လေ့လာပြီး သေချာပြဋ္ဌာန်းသော ယန္တရားတစ်ခု အပါအဝင်၊ မြန်မာနိုင်ငံအား လက်နက်ရောင်းချမှု တရားဝင် အပြည့်အစုံ ပိတ်ဆို့မှုနှင့် တွဲဖက်ချမှတ်သင့်သည်။

၈။ မစ်ရှင်အနေနှင့် မိမိ၏ (၂၀၁၈) စက်တင်ဘာလ အစီရင်ခံစာပါ “အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေ ချိုးဖောက်မှုများ၊ အထူးသဖြင့်၊ ဆိုးရွားသော အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများနှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေလက်အောက်ရှိ လေးနက်သော ရာဇဝတ်မှုများဆိုင်ရာ လုပ်ရပ်များအား

^၇ နောက်ဆက်တွဲ နံပါတ်(၆)တွင် ပါဝင်သော တပ်မတော်အား လက်နက်များနှင့် စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ ပစ္စည်းကိရိယာများ ထုတ်ပေးနေသူများ စာရင်း။

လျှော့ချရန်၊ ခရီးသွားလာခွင့် ပိတ်ပင်ခြင်း၊ ပိုင်ဆိုင်မှုများအား အသုံးမပြုနိုင်ရန် ပိတ်ဆို့ခြင်းတို့ အပါအဝင်၊ ကျူးလွန်သူ ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးစီကို ပစ်မှတ်ထားသည့် အရေးယူ ပိတ်ဆို့မှုများ ချမှတ်ရမည်”^၈ ဆိုသော အကြံပြုချက်ကို ထပ်မံပြောကြား လိုသည်။ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၊ ကုလသမဂ္ဂလုံခြုံရေးကောင်စီ၊ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၊ ဒေသခံနှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အစိုးရများကြား အဖွဲ့အစည်းများ၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများ၊ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ၊ နိုင်ငံတကာစီးပွားရေး အဖွဲ့အစည်းများ နှင့် ကုလသမဂ္ဂနှင့် ၎င်း၏ ရန်ပုံငွေများ၊ အစီအစဉ်များ နှင့် အေဂျန်စီတို့အား ယင်းအကြံပြုချက်ကို အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ရန်၊ ဤအစီရင်ခံစာတွင် ပါဝင်သော တွေ့ရှိချက်များက ရှင်းရှင်းလင်းလင်း လမ်းကြောင်းဖောက်ပေးထားပါသည်။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေလက်အောက်ရှိ ရာဇဝတ်မှုများအတွက် တာဝန်ရှိသူများနှင့် ချိတ်ဆက်နေသော ပိုင်ဆိုင်မှုများအား သဲလွန်စလိုက်ရှာခြင်း၊ အသုံးမပြုနိုင်အောင် ပိတ်ဆို့ရပ်တန့်ခြင်း၊ သိမ်းပိုက်ခြင်း၊ ပြန်လည်ရယူခြင်းစသည်တို့ ဖြစ်ပေါ်စေသော စုံစမ်းစစ်ဆေးချက်များသည် တာဝန်ခံမှုရှိစေရန် မရှိမဖြစ်လိုအပ်ကြောင်း၊ အစီရင်ခံစာတွင် အဓိက အာရုံစိုက်ရန် လိုအပ်သော ကဏ္ဍများက ဖော်ပြထားသည်။ မြန်မာ့လူ့အခွင့်အရေးပဋိပက္ခနှင့် ပတ်သက်၍၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေလက်အောက်ရှိ လေးနက်သော ရာဇဝတ်မှုများအား အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် ပါဝင်လှုပ်ရှားခဲ့သည်ဟု စွပ်စွဲခံထားရသော ကုမ္ပဏီအရာရှိများစာရင်း အစီရင်ခံစာတွင် ပါသည်။ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံ များအနေနှင့် အာဏာပိုင်နက်အတွင်း၌ တရားစီရင်ခွင့်ကို အသုံးပြုကာ၊ ယင်းကုမ္ပဏီအရာရှိတို့ကို စုံစမ်း စစ်ဆေးရန် နှင့် သင့်တော်လျှင်၊ တရားစွဲဆိုရန်လည်း မရှိမဖြစ်လိုအပ်သည်။

၉။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် လည်ပတ်နေသော သို့မဟုတ်၊ ကုန်သွယ် ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားလျက်ရှိသော သို့မဟုတ်၊ မြန်မာ့စီးပွားရေးအဖွဲ့အစည်းများ၌ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံနေသော စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ အားလုံးအနေနှင့် မြန်မာ့လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များ၊ အထူးသဖြင့် တပ်မတော်နှင့် သို့မဟုတ်၊ လက်ခွဲလုပ်ငန်းများအပါအဝင်၊ ၎င်းက သို့မဟုတ် အဖွဲ့ဝင်ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးစီက ပိုင်ဆိုင်သော၊ ထိန်းချုပ်သော စီမံကိန်းများနှင့် စီးပွားရေးရာ၊ ဘဏ္ဍာရေးရာ အဆက်အသွယ် မပြုလုပ်သင့်ပါ။ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ အနေနှင့်၊ ချိုးဖောက်မှုများအား ထောက်ပံ့ခြင်း၊ သို့မဟုတ် ၎င်းတို့ထံမှ အမြတ်ထုတ်နေခြင်းတို့ မဖြစ်စေရန် သေချာစွာ သတိထား ဆောင်ရွက် သင့်သည်။ ဤသို့ သတိထားဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်ခြင်းမှာ မြန်မာ့ကျောက်စိမ်းနှင့် ပတ္တမြားတို့က ကမ္ဘာကျော် လက်လှမ်းမီဖြစ်သောကြောင့် လည်းကောင်း၊ ၎င်းတို့ကို တူးဖော်ရာတွင် တပ်မတော် ပါဝင်သောကြောင့် လည်းကောင်း၊ သတ္တုတွင်း၊ မော်တွင်းဒေသများတွင် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးဥပဒေ နှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့သားချင်း စာနာထောက်ထားမှုဥပဒေ ချိုးဖောက်မှုတို့အတွက် တပ်မတော်က တာဝန်ရှိသောကြောင့်လည်းကောင်း ဖြစ်သည်။ တစ်ပြိုင်နက်၊ ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံရန် စိတ်ဝင်စားသော ပုဂ္ဂလိက စီးပွားရေးလုပ်ငန်း များကဖြစ်စေ၊ နိုင်ငံတကာ စီးပွားရေး အဖွဲ့အစည်းများက

^၈ A/HRC/39/CRP.2 ပါ စာပိုဒ် (၁၆၆၆)။

ဖြစ်စေ၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူတို့က တပ်မတော်နှင့် ၎င်း၏တွဲဖက်လုပ်ငန်းများ မဟုတ်သော၊ အခြား စီးပွားရေးသမားများအား ကြီးပွားတိုးတက်လာစေရန် ရှေ့တန်းတင် ပံ့ပိုးသင့်သည်။

အကြံပြုချက်များ

၁၀။ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရသို့။ ။

က။ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအား ပြင်ဆင်၍ အပါအဝင်၊ လိုအပ်သော ဥပဒေများနှင့် မူဝါဒများကို အတည်ပြုကာ၊ တပ်မတော်အား အရပ်ဘက် ထိန်းချုပ်မှုနှင့် ကြီးကြပ်မှုအောက်သို့ အပြည့်အစုံ ရောက်ရှိရန် လုပ်ဆောင်ပါ။

ခ။ အရပ်ဘက်က တပ်မတော်ကို ထိန်းချုပ်နိုင်သည်အထိ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအား ပြင်ဆင်ပြီး၊ တပ်မတော်အား ပြီးပြည့်စုံစွာ ပြန်လည်ဖွဲ့စည်းပြီးသည့်အခါ၊ တပ်မတော်ရန်ပုံငွေအားလုံးကို လွှတ်တော်၏ ထောက်ခံချက်ပါမှ ခွင့်ပြုပြီး၊ လွှတ်တော်၏ ထိန်းချုပ်မှုအောက်တွင် မရှိသော တပ်မတော်ဝင်ငွေအားလုံးကို တားမြစ်ပါ။ ဆက်လက်၍ တပ်မတော်ကို မြန်မာ့စီးပွားရေးဘဝမှ ဖယ်ရှားကာ၊ စီးပွားရေးလုပ်ငန်း တစ်မျိုးမှ မလုပ်ရန် တရားဥပဒေအရ တားမြစ်ပြီး၊ တာဝန်ထမ်းဆောင်လျက်ရှိသော တပ်မတော်အရာရှိ များကို စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ အားလုံးတွင် ထိန်းချုပ်နိုင်သော အကျိုးစီးပွားများရှိခြင်း၊ သို့မဟုတ် စီးပွားရေးစီမံကိန်းများတွင် နာယကအဖွဲ့ဝင်များ အနေနှင့်ပါဝင် လှုပ်ရှားနေခြင်းတို့ကို တားမြစ်ပါ။

ဂ။ ဤကြားကာလတွင် MEHL၊ MEC၊ ၎င်းတို့၏ လက်ခွဲလုပ်ငန်းများ အားလုံးက အခွန်ဆောင်မှု၊ စာရင်းကိုင်နှင့် ဘဏ္ဍာရေးစည်းမျဉ်း အားလုံးကို လိုက်နာရန် သေချာစွာ ဆောင်ရွက်ပြီး၊ ၎င်းတို့၏ စီးပွားရေး လှုပ်ရှားမှုများ၊ လည်ပတ်မှုများနှင့် ပတ်သက်သည့် အချက်အလက်အားလုံးကို အများသိအောင် ထုတ်ဖော် ပြောကြားပါ။

ဃ။ ခိုင်မာသောမူဝါဒများနှင့် ဥပဒေပြုရေးမူဘောင်တို့ကို ရေးဆွဲအကောင်အထည်ဖော်ပါ။ ၎င်းတို့မှ တဆင့် MEHL၊ MEC နှင့် လက်ခွဲလုပ်ငန်းစဉ်တို့ အပါအဝင်၊ သဘာဝသယံဇာတပစ္စည်းများ တူးဖော်ထုတ်ယူ နေသော ကုမ္ပဏီများအား ၎င်းတို့၏ စီးပွားရေးမှတ်တမ်းများကို ထုတ်ပြန်ကြေငြာစေရန်၊ နှင့် မြန်မာနိုင်ငံ တွင်းထွက်သယံဇာတ တူးဖော်ထုတ်လုပ်မှုလုပ်ငန်းများ ပွင့်လင်းမြင်သာမှု ဖော်ဆောင်ရေး (EITI) တွင် အစိုးရက ကတိပြုထားသကဲ့သို့ ပိုင်ဆိုင်သူ၊ အကျိုးခံစားရသူ အသေးစိတ်ကို ထုတ်ဖော်ပြောကြားရန် လိုအပ်ပါစေ။

င။ မစ်ရှင်နှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခဲ့သူအားလုံးအား လက်တုန့်ပြန်မှုများ၊ ခြောက်လှန့်ခံရမှုနှင့် တခြားသော အနှောက်အယှက်ပေးမှုတို့ မတွေ့ကြုံရစေရန် သေချာအောင် ဆောင်ရွက်ပါ။ ထိရောက်သော မူဝါဒများရေးဆွဲခြင်း၊ ဥပဒေပြုခြင်း၊ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများချမှတ်ခြင်း နှင့် စီးပွားရေးနှင့် သက်ဆိုင်သော

လုပ်ငန်းများအတွက် တရားစီရင်ဆောင်ရွက်ခြင်း တို့မှတစ်ဆင့် လူ့အခွင့်အရေးအလွဲသုံးစားမှုများအား မဖြစ်အောင် ကာကွယ်ခြင်း၊ စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်း၊ ပြစ်ဒဏ်ပေးခြင်း နှင့် နစ်နာချက်များအတွက် လျော်ကြေး ပေးခြင်း တို့ကို လိုအပ်သလို ဆောင်ရွက်ပါ။ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအနေနှင့် လူ့အခွင့်အရေးအား လေးစားရန် လိုအပ်ပါစေ။ ထိုဥပဒေတို့က လောက်လုံချက်ရှိ၊ မရှိ မကြာခဏအကဲဖြတ်ပြီး၊ ချို့ယွင်းချက် များကို ညှိနှိုင်းစီရင်ပါ။ လူ့အခွင့်အရေး လုံ့လဝီရိယ သုံးသပ်ချက် (Due Diligence) ပြုလုပ်ပြီး၊ စီးပွားရေး လုပ်ငန်းများအား မိမိတို့၏ လုပ်ငန်းလည်ပတ်မှုဆိုင်ရာ ကိစ္စအားလုံးတွင် လူ့အခွင့်အရေးကို မည်သို့ လေးစားရမည်ကို ထိရောက်သော လမ်းညွှန်ဖြင့် အသိပေးပါ။ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများကို မိမိတို့၏ လုပ်ငန်း လည်ပတ်မှုဆိုင်ရာကိစ္စများ၏ လူ့အခွင့်အရေး သက်ရောက်မှုကို မည်ကဲ့သို့ ရင်ဆိုင်ဖြည့်ဆည်းပေးနေ ကြောင်း တင်ပြရန်တိုက်တွန်းပါ။ သင့်လျော်လျှင်၊ ဤကဲ့သို့ မဖြစ်မနေ တင်ပြခိုင်းပါ။

၁၁။ လုံခြုံရေးကောင်စီသို့။ ။

က။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေး ဥပဒေချိုးဖောက်မှုများ၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့သားချင်း စာနာထောက်ထားမှုဥပဒေ ချိုးဖောက်မှုများအတွက် တာဝန်ရှိသော တပ်မတော် အကြီးတန်းအရာရှိကြီး များအား ပစ်မှတ်ထားသည့် စီးပွားရေး အရေးယူ ပိတ်ဆို့မှုများကို ချမှတ်ပါ။

ခ။ လူ့အခွင့်အရေးကို လေးစားစွာ၊ လူမှုစီးပွားရေးအပေါ်ပိတ်ဆို့မှုများက မကောင်းကျိုး သက်ရောက် နိုင်မှုကို သိသိသာသာ လျော့ချစွာနှင့်၊ တပ်မတော်ပိုင် ကုမ္ပဏီများအားလုံး၊ အထူးသဖြင့် MEHL၊ MEC နှင့် ၎င်းတို့၏ လက်ခွဲလုပ်ငန်းများအား ပစ်မှတ်ထားသည့် စီးပွားရေး အရေးယူပိတ်ဆို့မှုများကို ချမှတ်ပါ။

ဂ။ မြန်မာနိုင်ငံအား လက်နက်ရောင်းချမှုကို တရားဝင် ပြည့်ပြည့်စုံစုံ ပိတ်ဆို့ပါ။ ဤပိတ်ဆို့ချက်ကို လိုက်နာမှု ရှိ၊ မရှိ စောင့်ကြည့်လေ့လာပြီး၊ သေချာပြဋ္ဌာန်းသော ယန္တရားတစ်ခုကိုတည်ထောင်ပါ။

၁၂။ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၊ ဒေသခံနှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အစိုးရများကြား အဖွဲ့အစည်းများသို့။ ။

က။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးဥပဒေ နှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့သားချင်းစာနာထောက်ထားမှု ဥပဒေတို့ကို ချိုးဖောက်သူများဖြစ်သည်ဟု မစ်ရှင်က အများသိကြေငြာထားသူများအား ခရီးသွားလာခွင့် ပိတ်ပင်ခြင်း၊ ပိုင်ဆိုင်မှုများအား အသုံးမပြုနိုင်ရန် ပိတ်ဆို့ခြင်းတို့ အပါအဝင်၊ ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးစီကို ပစ်မှတ် ထားသည့် အရေးယူပိတ်ဆို့မှုများကို ချမှတ်ပါ။ အလားတူ၊ ကျူးလွန်သူများ၏ မိသားစုဝင်များ၊ အဖွဲ့ဝင် အသိမိတ်ဆွေများက ၎င်းတို့အစား၊ စီးပွားရေးဦးပိုင်များအဖြစ်၊ သို့မဟုတ် ကိုယ်စားလှယ်များအဖြစ် ပိတ်ဆို့မှုများကို ရှောင်ကြဉ်ရန် ကြိုးစားလျှင်၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့ကိုလည်း၊ လူ့အခွင့်အရေးကို လေးစားစွာဖြင့်၊ ပိတ်ဆို့မှုတို့ကို ချမှတ်ပါ။

ခ။ လူ့အခွင့်အရေးကို လေးစားစွာ၊ လူမှုစီးပွားရေးအပေါ်ပိတ်ဆို့မှုများက မကောင်းကျိုးသက်ရောက် နိုင်မှုကို သိသိသာသာ လျော့ချစွာနှင့်၊ တပ်မတော်စီးပွားရေးလုပ်ငန်းစုများနှင့် လက်ခွဲလုပ်ငန်းစဉ်များ၏ ပိုင်ရှင်တို့အား ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးစီကို ပစ်မှတ်ထားသည့် အရေးယူပိတ်ဆို့မှုများ နှင့် ပိုင်ဆိုင်မှုများအား အသုံးမပြုနိုင်ရန် ပိတ်ဆို့မှုတို့ကို ချမှတ်ပါ။

ဂ။ တပ်မတော် နှင့် ၎င်း၏ လုပ်ငန်းလည်ပတ်မှုတို့ကို စီးပွားရေးရာ အကျိုးပေးနေသော၊ သို့မဟုတ် ၎င်းတို့ထံမှ အကျိုးခံစားနေရသော ဥပဒေဆိုင်ရာ လူပုဂ္ဂိုလ်များ၊ သို့မဟုတ် အဖွဲ့အစည်းများအား တစ်ဦးစီကို ပစ်မှတ်ထားသည့် အရေးယူပိတ်ဆို့မှုများကို ချမှတ်ပါ။ အလားတူ မိသားစုဝင်များ၊ အဖွဲ့ဝင် အသိမိတ်ဆွေများက ၎င်းတို့အစား၊ စီးပွားရေးဦးပိုင်များ အဖြစ်၊ သို့မဟုတ် ကိုယ်စားလှယ်များအဖြစ် ပိတ်ဆို့မှုများကို ရှောင်ကြဉ်ရန် ကြိုးစားလျှင်၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့ကိုလည်း၊ လူ့အခွင့်အရေးကို လေးစားစွာဖြင့်၊ ပိတ်ဆို့မှုတို့ကို ချမှတ်ပါ။

ဃ။ တာဝန်ခံမှုရှိစေရန်၊ တရားမျှတမှုရှိစေရန် နှင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင်း လူ့အခွင့်အရေးပဋိပက္ခကို ရပ်ဆိုင်း နိုင်ရန် ဘက်ပေါင်းစုံ ပါဝင်သော ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်မှုအနေနှင့် လက်နက်လွှဲပြောင်းပေးခြင်းအား ပိတ်ဆို့ပါ။

င။ ဤအစီရင်ခံစာအား မိမိတို့၏ ပိုင်နက်အတွင်းတည်ရှိ၍၊ မြန်မာနိုင်ငံတွင် စီးပွားရေးလုပ်နေသော ကုမ္ပဏီများအားလုံးကို ပေးဖတ်ခိုင်းပါ။

စ။ မိမိတို့၏ နယ်နိမိတ်အတွင်း၌ သို့မဟုတ်၊ တရားစီရင်ခွင့်ရှိသော အာဏာပိုင်နက်အတွင်း၌ အလုံးစုံ ဖြစ်စေ၊ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း ဖြစ်စေ၊ လှုပ်ရှားနေပြီး၊ မြန်မာနိုင်ငံ၏ လူ့အခွင့်အရေးအခြေအနေအပေါ်တွင် တိုက်ရိုက် နှင့် ယုတ္တိရှိရှိ ခန့်မှန်းချေ သက်ရောက်မှုရှိနိုင်သော စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများက ခံရသူများ၏ ရပိုင်ခွင့်ဖြစ်သော သက်ရောက်သည့် လျော်ကြေးပေးခြင်းအပါအဝင်၊ ၎င်းတို့၏ လူ့အခွင့်အရေးဝတ္တရားနှင့် အညီ ဆောင်ရွက်အောင် သင့်လျော်သလို၊ ဥပဒေပြုရေးမူဘောင် ရေးဆွဲခြင်းနှင့် တခြားလုပ်ရပ်များဖြင့် ဆောင်ရွက်ပါ။

ဆ။ အထူးသဖြင့် မိမိတို့နိုင်ငံက မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း၊ သို့မဟုတ် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများတွင် သံတမန်ရုံး ရှိလျှင်၊ မစ်ရှင်နှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခဲ့သောကြောင့် လက်တုန့်ပြန်မှုခံရသူများ၊ သို့မဟုတ် ခံရမည့်သူများ အား ကူညီထောက်ပံ့ပါ။

ဇ။ မြန်မာ့လူ့အခွင့်အရေးပဋိပက္ခနှင့် ပတ်သက်ပြီး ကျူးလွန်ခဲ့သော အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဥပဒေ လက်အောက်ရှိ ရာဇဝတ်မှုများအား အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် ပါဝင်လှုပ်ရှားခဲ့သည်ဟု ယုတ္တိရှိသော စံချိန်အရ ယုံကြည်ရသည့် ကော်ပိုရေးရှင်းများ၏ အရာရှိများအား နယ်နှင့်အပ်နှင်းရန်၊ သို့မဟုတ် စုံစမ်းစစ်ဆေးရန်၊ ပြီးလျှင် သက်သေအထောက်အထား အပြည့်အစုံရှိပါက၊ တရားစွဲဆိုရန်၊ အာဏာပိုင်နက် အတွင်း၌ တရားစီရင်ခွင့်ကို အသုံးပြုပါ။

၈၂။ မြန်မာပြည်မှလာသော ပစ္စည်းများက တိုက်ရိုက်ဖြစ်စေ၊ သွယ်ဝိုက်၍ဖြစ်စေ တပ်မတော်နှင့် ဆက်စပ်၍ ထုတ်လုပ်၊ ရောင်းချ၊ တင်ပို့ခဲ့သည် ဟုတ်၊ မဟုတ် ခွဲခြားသတ်မှတ်ပေးခြင်း အပါအဝင်၊ စားသုံးသူများအား MEHL၊ MEC နှင့် ၎င်းတို့၏ လက်ခွဲလုပ်ငန်းများ၊ တခြား တပ်မတော်ပိုင်၊ သို့မဟုတ် တပ်မတော်၏ ဩဇာအောက်တွင်ရှိသော ကုမ္ပဏီများအားလုံးနှင့် ဆက်ဆံမှုမရှိစေရန် ပံ့ပိုးပေးပါ။

၈၃။ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများ နှင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများသို့။ ။

က။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် လည်ပတ်နေသော သို့မဟုတ်၊ ကုန်သွယ် ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားလျက်ရှိသော သို့မဟုတ်၊ မြန်မာ့စီးပွားရေးအဖွဲ့အစည်းများ၌ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံနေသော စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ အားလုံး အနေနှင့် မြန်မာ့လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များ၊ အထူးသဖြင့် တပ်မတော်က မစ်ရှင် အကြံပြုထားသည့်အတိုင်း မပြုပြင်မပြောင်းလဲမချင်း၊ နှင့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲ ပြီးသည်အထိ၊ ၎င်းတို့နှင့် သို့မဟုတ်၊ လက်ခွဲလုပ်ငန်းများ အပါအဝင်၊ ၎င်းက သို့မဟုတ် အဖွဲ့ဝင်ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးစီက ပိုင်ဆိုင်သော၊ ထိန်းချုပ်သော စီမံကိန်းများနှင့် စီးပွားရေးရာ၊ ဘဏ္ဍာရေးရာ အဆက်အသွယ် မပြုလုပ်သင့်ပါ။ အရင်က အဆက်အသွယ်ရှိခဲ့လျှင်၊ ဆက်လက် ဆက်ဆံရေး မပြုလုပ်သင့်ပါ။ ထိုစီမံကိန်းများတွင် အထူးသဖြင့် MEHL၊ MEC၊ ၎င်းတို့၏ လက်ခွဲလုပ်ငန်းများအားလုံးနှင့် စီးပွားရေးအဆက်အသွယ်များအားလုံး ပါဝင်ပါသည်။ စီးပွားရေးရာ အဆက်အသွယ်များဆိုသည်မှာ ထိုကုမ္ပဏီများကို ငွေကြေးချေးငှားခြင်း၊ သို့မဟုတ် ၎င်းတို့၏ လုပ်ငန်း လည်ပတ်မှုဆိုင်ရာကဏ္ဍသို့ အရင်းငွေ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံခြင်း၊ နှင့် အိမ်ခြေရာ ငှားရမ်းခြင်း အပါအဝင်၊ တပ်မတော်နှင့် ဆက်စပ်သော ကုမ္ပဏီများထံမှ ဝန်ဆောင်မှုကို ရယူခြင်းတို့ ပါဝင်သည်။ တပ်မတော် ခေါင်းဆောင်များ၏ မိသားစုဝင်များက ပိုင်ဆိုင်သော၊ ထိန်းချုပ်သော ကုမ္ပဏီများနှင့် ပတ်သက်၍၊ စီးပွားရေးစီမံကိန်းတို့က အထူးသတိထားသင့်သည်။ လူ့အခွင့်အရေး လုံ့လဝီရိယ သုံးသပ်ချက်ကို အရှိန်မြှင့် ဆောင်ရွက်ပြီး၊ ၎င်းတို့က တပ်မတော်နှင့် ပတ်သက်မှုမရှိသော၊ တပ်မတော်ကို မထောက်ပံ့သော တရားဝင် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများဖြစ်ကြောင်း အတည်ပြုပြီးမှသာ၊ ၎င်းတို့နှင့်တွဲဖက်လုပ်ရှားသင့်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ တွင် လည်ပတ်နေသော သို့မဟုတ်၊ ကုန်သွယ် ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားလျက်ရှိသော သို့မဟုတ်၊ မြန်မာ့ စီးပွားရေးအဖွဲ့အစည်းများ၌ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံနေသော၊ သို့မဟုတ် ဤသို့ လုပ်ဆောင်ရန် စဉ်းစားနေသော စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများက လက်ရှိအစီရင်ခံစာ၊ (ဆက်လက်ပြီး နောက်ဆုံးအနေနှင့် ထွက်ပေါ်လာသော အကြောင်းအရာများ အပါအဝင်) နောက်ဆက်တွဲပါ ကုမ္ပဏီများစာရင်းနှင့် မစ်ရှင်၏ (၂၀၁၈) အစီရင်ခံစာ အပါအဝင်၊ ယုံကြည်စိတ်ချရသော အချက်အလက်များကို အသုံးပြု၍ မိမိတို့၏ လူ့အခွင့်အရေး လုံ့လဝီရိယ သုံးသပ်ချက်ကို ဆောင်ရွက်သင့်သည်။

ခ။ တပ်မတော်သို့ ထောက်ပံ့ကြေး၊ အလှူငွေ နှင့် တခြား ရန်ပုံငွေပေးအပ်မှုတို့ကို တိုက်ရိုက်ဖြစ်စေ၊ မြန်မာ့ကုမ္ပဏီများနှင့် စီးပွားရေး အချိတ်အဆက်မှ တဆင့်ဖြစ်စေ၊ မပြုလုပ်ရန်တားမြစ်ပါ။

၈။ ပဋိပက္ခထိခိုက်ခံရသော ဒေသများ၊ အထူးသဖြင့်၊ ကချင်၊ ရှမ်းနှင့် ရခိုင်ပြည်နယ်တို့တွင် ပြည်ပရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု အပါအဝင်၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများအားလုံးကို စီးပွားရေးနှင့်လူ့အခွင့်အရေးအတွက် ကုလသမဂ္ဂ လမ်းညွှန်အခြေခံမှုများနှင့် အညီလုပ်ဆောင်ပြီး၊ မစ်ရှင်၏ တွေ့ရှိချက်များအရ၊ အထက်ပါ အကြံပြုချက်များက မဟန့်တားရသေးသော ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများအားလုံးအပေါ်လူ့အခွင့်အရေး လုံ့လဝီရိယ သုံးသပ်ချက်ကို အရှိန်မြှင့်၍ လုပ်ဆောင်ပါ။

ဃ။ လက်ရှိ အစီရင်ခံစာတွင် မီးမောင်းထိုးပြထားသော မြန်မာနိုင်ငံမှ သဘာဝသယံဇာတများ၊ အထူးသဖြင့်၊ ကချင်နှင့် ရှမ်းပြည်နယ်တို့မှ ကျောက်စိမ်း၊ ပတ္တမြားနှင့် ကျွန်းသစ်တို့အား ဝယ်ယူသော စီးပွားရေးစီမံကိန်းများအားလုံးက လူ့အခွင့်အရေး လုံ့လဝီရိယ သုံးသပ်ချက်ကို အရှိန်မြှင့်၍ လုပ်ဆောင် သင့်သည်။ ထိုသယံဇာတတို့မှာ လက်ခွဲလုပ်ငန်းစဉ်နှင့် ဖက်စပ်လုပ်ငန်းများအပါအဝင်၊ တပ်မတော် သို့မဟုတ် အဖွဲ့ဝင်ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးစီက ပိုင်ဆိုင်သော၊ ထိန်းချုပ်သော စီမံကိန်းများမှ ထုတ်လုပ်ခြင်း သို့မဟုတ် ရောင်းချခြင်း မဟုတ်ကြောင်း သေချာအောင် ဤသုံးသပ်ချက်ကို ဆောင်ရွက်သင့်ခြင်းဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့က ထုတ်လုပ်ရောင်းချခြင်းဖြစ်လျှင် တိုက်ရိုက်ဖြစ်စေ၊ သွယ်ဝိုက်၍ဖြစ်စေ၊ ထိုသယံဇာတတို့ကို ဝယ်ယူခြင်း၊ သုံးစွဲခြင်းမပြုလုပ်သင့်ပါ။ “ပဋိပက္ခထိခိုက်ခံရသော၊ အန္တရာယ်မြင့်မားသောဒေသများ၌ တွင်းထွက်ပစ္စည်း များအား အဆင့်ဆင့်ထုတ်လုပ်မှုစနစ် (supply chain) တွင် တာဝန်ရှိရှိ ထမ်းဆောင်ရန်အတွက် OECD ၏ လူ့အခွင့်အရေး လုံ့လဝီရိယ သုံးသပ်ချက်လမ်းညွှန်” က ဤအချက်နှင့် ပတ်သက်၍ အသုံးဝင်သော လုပ်ကိုင် ဆောင်ရွက်နည်းကို ဖော်ပြထားသည်။

င။ မြန်မာနိုင်ငံမှ သုံးကုန်ပစ္စည်းများ ဝယ်ယူလျက်ရှိသော စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများက ၎င်းတို့၏ အဆင့်ဆင့် ထုတ်လုပ်မှုစနစ်တွင် တပ်မတော်နှင့် ပတ်သက်သော စီးပွားရေးများမှ ထွက်ကုန်ပစ္စည်းများ မပါဝင်စေရန်အတွက် တိကျသော လူ့အခွင့်အရေး လုံ့လဝီရိယ သုံးသပ်ချက်ကို ဆောင်ရွက်သင့်သည်။ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအနေနှင့်လည်း၊ စားသုံးသူများက သိတတ်စွာ ရွေးချယ်မှု ပြုလုပ်နိုင်စေရန်အတွက် မိမိတို့ ထုတ်ကုန်များ၏ အရင်းအမြစ်များကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်းဖော်ပြသင့်သည်။

၁၄။ စားသုံးသူများသို့။ ။

က။ ဟိုတယ်နှင့်ခရီးသွားလုပ်ငန်းတွင် တပ်မတော်ကုမ္ပဏီများက ပါဝင်ပတ်သက်နေမှုကြောင့် မြန်မာ နိုင်ငံသို့ ခရီးသွားရန် စဉ်းစားနေသူများအနေနှင့် MEHL၊ MEC၊ ၎င်းတို့၏ လက်ခွဲလုပ်ငန်းများ နှင့် တပ်မတော်ပိုင် သို့မဟုတ်၊ တပ်မတော်က ဩဇာရှိသော ကုမ္ပဏီများအားလုံးနှင့် ဆက်ဆံမှုကို ရှောင်ရှားပြီး၊ (ဆက်လက်ပြီး နောက်ဆုံးအနေနှင့် ထွက်ပေါ်လာသော အကြောင်းအရာများ အပါအဝင်) လက်ရှိ အစီရင်ခံစာ၏ နောက်ဆက်တွဲပါ ကုမ္ပဏီများစာရင်းကို ကိုးကား၍၊ မိမိတို့ရှိ စားသုံးသူများ၏ ရွေးချယ် ပိုင်ခွင့်ကို အသုံးပြုဆုံးဖြတ်ပါ။

ခ။ မြန်မာနိုင်ငံ ကချင်နှင့် ရှမ်းပြည်နယ်တို့မှ အစပြုသော ပစ္စည်းများ ဖြစ်နိုင်သောကြောင့် လည်းကောင်း၊ ကျောက်စိမ်းနှင့် ပတ္တမြားတူးဖော်ထုတ်လုပ်မှုတွင် တပ်မတော်ကုမ္ပဏီများက ပါဝင် သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ကျောက်သတ္တု တူးဖော်ရေးလုပ်ငန်းနှင့် မြန်မာ့လူ့အခွင့်အရေးပဋိပက္ခ တို့က အနီးစပ် ဆက်နွယ်နေသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ MEHL၊ MEC၊ ၎င်းတို့၏ လက်ခွဲလုပ်ငန်းများနှင့် တပ်မတော်ပိုင် သို့မဟုတ်၊ တပ်မတော်က ဩဇာရှိသော ကုမ္ပဏီများအားလုံးတို့က ထုတ်လုပ်၊ ရောင်းချ၊ တင်ပို့ခဲ့သော၊ သို့မဟုတ် ရင်းမြစ် မသေချာသော ကျောက်စိမ်းနှင့် ပတ္တမြားတို့ကို ဝယ်ယူခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ပါ။

ဂ။ (ဆက်လက်ပြီး နောက်ဆုံးအနေနှင့် ထွက်ပေါ်လာသော အကြောင်းအရာများ အပါအဝင်) လက်ရှိအစီရင်ခံစာ၏ နောက်ဆက်တွဲပါ ကုမ္ပဏီများစာရင်းကို အသုံးပြု၍၊ မြန်မာပြည်အရင်းခံသော ထုတ်ကုန်များကို စိစစ်ပြီး၊ တပ်မတော်နှင့် မပတ်သက်သော စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများမှ ထုတ်လုပ်သော ကုန်ပစ္စည်းတို့ကို ဝယ်ယူကာ၊ တပ်မတော် မဟုတ်သော စီးပွားရေးများကို အားပေးပါ။

၁၅။ နိုင်ငံတကာ စီးပွားရေးအဖွဲ့အစည်းများသို့။ ။

က။ တပ်မတော်နှင့် ၎င်းတို့နှင့်ဆက်စပ်သော စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများကလွဲ၍ တခြားစီးပွားရေးသမား များ ကြီးထွားလာစေရန်၊ တပ်မတော်နှင့် ပတ်သက်မှုမရှိသော ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍတွင်သာ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများကို ထောက်ခံအားပေးပါ။

ခ။ ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှု၊ စွမ်းရည်မြှင့်ပေးမှု၊ ဒေသခံပိုင်ဆိုင်မှု နှင့် ရေရှည်ခံဆောင်ရွက်မှုတို့ အပါအဝင် လူ့အခွင့်အရေး အခြေပြုလမ်းညွှန်နှင့်အညီ ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းများကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ပါ။

ဂ။ ဖွံ့ဖြိုးရေး၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံရေး၊ ပြန်လည်တည်ဆောက်ရေး စီမံကိန်းများကို တရားမျှတစွာ၊ သာတူညီမျှစွာ၊ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုကင်းရှင်းစွာ၊ ရေရှည်ခံစွာနှင့် နိုင်ငံရေးမကစားသောသဘောဖြင့် ထောက်ပံ့ ဆောင်ရွက်ပါ။ ထို့ကြောင့်၊ ကျန်ရစ်နေသော ရိုဟင်ဂျာပြည်သူလူထုအပေါ်ရှိ ကန့်သတ်ချက်များအားလုံး မဖွင့်ပေးမချင်းနှင့် ဖွင့်ပေးပြီးသည်အထိ၊ အရေးပေါ် လူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှု အကူအညီကလွဲ၍၊ ရခိုင်ပြည်နယ်တွင်း စီးပွားရေးရာ၊ ဖွံ့ဖြိုးရေးရာ လုပ်ငန်းစဉ်များကို မလုပ်ဆောင်ပါနှင့်။

ဃ။ အထူးသဖြင့် မည်သည့်နေရာတွင်၊ မည်ကဲ့သို့ ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းများနှင့် အစီအစဉ်များကို ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်၊ သို့မဟုတ် အကူအညီ ထောက်ပံ့ပေးခဲ့သည်တို့နှင့် ပတ်သက်၍၊ ဖွံ့ဖြိုးရေး စီမံကိန်းများအား ကြိုတင်ရေးဆွဲသောအခါ သို့မဟုတ်၊ အကောင်အထည်ဖော်သောအခါ၊ လူ့အခွင့်အရေး၊ လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းနှင့် ကာကွယ်မှု လမ်းညွှန်တို့ကို လိုက်နာပါ။ စစ်ရာဇဝတ်မှုများ၊ လူသားတမျိုးနွယ်လုံး အပေါ်သက်ရောက်သည့် ရာဇဝတ်မှုများနှင့် မျိုးဖြုတ်ခြင်းရာဇဝတ်မှု အပါအဝင်၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေလက်အောက်ရှိ ရာဇဝတ်မှုများအရာ သက်ရောက်သော လုပ်ရပ်များတွင်၊ တရားဥပဒေနှင့်မညီ

ပါဝင်ပတ်သက်ခဲ့သည်ဟု သံသယရှိနိုင်သူများကို အစီအစဉ် နှင့် အထောက်အပံ့တို့က စီးပွားရေးရာ၊ တခြားနည်းရေးရာ အကျိုးစီးပွား မပေးသင့်ပါ။

c။ ကချင်၊ ရှမ်းနှင့် ရခိုင်ပြည်နယ်တို့ရှိ ဖွံ့ဖြိုးရေးစီမံကိန်းများတွင် ပြစ်မှုကျူးလွန်ခဲ့သည့် နေရာများ နှင့် တခြား တာဝန်ခံမှုရှိစေရန် ရည်ရွယ်ချက်များအတွက် လိုအပ်သော အထောက်အထားများကို ပျက်စီးစေ သော သို့မဟုတ်၊ ညစ်ညမ်းစေသော လုပ်ရပ်များအား ထောက်ပံ့ပေးခြင်း၊ အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းတို့ မလုပ်ပါနှင့်။

စ။ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရသို့ တိုက်ရိုက်စီးပွားရေးထောက်ပံ့မှုအားလုံးက ရေရှည်တည်တံ့သည့် ဖွံ့ဖြိုးရေး ရည်မှန်းချက်များအား အထောက်အကူဖြစ်နိုင်ကြောင်း သေချာအောင်ဆောင်ရွက်ပါ။ မည်သူမျှ နောက်ကျ မကျန်စေရန်အတွက်၊ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုကင်းရှင်းစွာနှင့် မြန်မာနိုင်ငံရှိ ပြည်သူလူထုအားလုံး၏ လူမှုစီးပွား ရပိုင်ခွင့်တို့ကို ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်ကြောင်းလည်း သေချာအောင်ဆောင်ရွက်ပါ။

၁၆။ ကုလသမဂ္ဂ နှင့် ၎င်း၏ ရန်ပုံငွေများ၊ အစီအစဉ်များ နှင့် အေဂျန်စီများသို့။ ။

က။ မြန်မာနိုင်ငံနှင့် ပတ်သက်၍၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေး ဥပဒေနှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှု ဥပဒေ ချိုးဖောက်မှုများအတွက် တာဝန်ခံမှု ရှိစေရန် ရည်မှန်းချက်များကို ထိခိုက်စေနိုင်သော အစီအစဉ်များ၊ အထောက်အပံ့များကို မပေးအပ်ပါနှင့်။

ခ။ အမျိုးသမီးများနှင့် ကလေးသူငယ်တို့၏ အထူးလိုအပ်ချက်များကို လူသားချင်းစာနာထောက်ထား ရေး၊ ဖွံ့ဖြိုးရေး၊ ပြန်လည်တည်ဆောက်ရေး အစီအစဉ်နှင့် အကောင်အထည်ဖော်ချက်တို့တွင် ရှေ့တမ်းတင် ဆောင်ရွက်ပါ။

ဂ။ အောက်ပါကဏ္ဍများတွင် ဆက်လက် စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုများကို ပြုလုပ်ပါ။

၁။ တပ်မတော်ကတိုက်ရိုက်ပိုင်ဆိုင်သော ကုမ္ပဏီများ နှင့် MEHL၊ MEC၊ ၎င်းတို့၏ လက်ခွဲလုပ်ငန်း များနှင့် မြန်မာ ဓူဝံကြယ် ကုမ္ပဏီလီမိတက်၊

၂။ MEHL ၊ MEC နှင့် တပ်မတော်ပိုင် ကုမ္ပဏီများ၏ အတိတ်နှင့် လက်ရှိ ခေါင်းဆောင်ပိုင်း၊

၃။ တပ်မတော်ပိုင် အိမ်မြေရာစီမံကိန်းများ၊

၄။ ရခိုင်၊ ကချင်နှင့် ရှမ်းပြည်နယ်တို့တွင် ကျူးလွန်ခဲ့သော အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေလက်အောက်ရှိ ရာဇဝတ်မှုများနှင့် ပတ်သက်သည့် တပ်မတော်အရာရှိများက အပါအဝင်၊ တပ်မတော်ခေါင်းဆောင်ပိုင်းက၊ ထိပ်သီးအရာရှိကြီးများ၏ အနီးစပ်မိသားစုဝင်များက ပိုင်ဆိုင်သော ကုမ္ပဏီများ၊

၅။ ပြစ်မှုကျူးလွန်သူများ ဖြစ်ကြောင်း အမည်တပ်ခံရပြီးသူများ၏ ပိုင်ဆိုင်မှု ဥစ္စာများ၊

၆။ တပ်မတော်ပိုင် ကုမ္ပဏီများသို့ ပေးခဲ့သော ချေးငွေများ နှင့် ၎င်းတို့တွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံခဲ့သော ငွေရင်းများ၊

၇။ တပ်မတော်အား လက်နက်များနှင့် သက်ဆိုင်ရာပစ္စည်းများ ရောင်းချမှု၊ လွှဲပြောင်းမှုတို့ကို ထောက်ပံ့အားပေးခဲ့သော နိုင်ငံများနှင့် ကုမ္ပဏီများ၊

၈။ (၂၀၁၇) ဩဂုတ်လတွင် စတင်ခဲ့သော ရခိုင်ပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းရှိ “ရှင်းလင်းစစ်ဆင်ရေးများ” ဖြစ်ပေါ်နေချိန်တစ်ဝိုက်တွင် အမျိုး ဘာသာ သာသနာ ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရေးအဖွဲ့ (မဘာသ)၏ လှုပ်ရှားရန် ခေါ်ဆိုချက်များနှင့် စစ်စည်းရုံးခြင်းများ၊ ရိုဟင်ဂျာဆန့်ကျင်ရေး အကြမ်းဖက်မှုတွင် လှုံ့ဆော်မှု နှင့် တခြားပါဝင်ပတ်သက်မှုများ၊ တပ်မတော်၏ ပြစ်မှုများကို ထောက်ခံအားပေးချက်များ စသည်တို့နှင့် ဆက်စပ်၍၊ မဘာသ အပါအဝင်၊ အမျိုးသားရေး ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် တပ်မတော်တို့ကြားရှိ စီးပွားဖြစ်နှင့် စီးပွားရေးအဆက်အသွယ်များ၊ နှင့်

၉။ မြန်မာ့ လူ့အခွင့်အရေးပဋိပက္ခသို့ တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့များက အထောက်အပံ့ပေး ခဲ့ပုံ၊ အထောက်အပံ့ဆက်လက်ပေးနေဆဲ လုပ်ရပ်တို့နှင့် ဆက်စပ်၍၊ တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့ များနှင့် မြန်မာနိုင်ငံရှိ ၎င်းတို့၏ စီးပွားရေးအကျိုးစီးပွားများ၏ အခန်းကဏ္ဍ စသည်တို့ကို ဆက်လက် စုံစမ်းစစ်ဆေးရန်လိုသည်။